

Rapport pr. 1/6 2018 fra arbeidsgruppe 3 – Villreinprosjektet i Setesdal Ryfylke 2013-17

Ved leder Kristian Eiken Olsen og sekretærene Svein Olav Stegarud & Tor Punsvik

STATUS FOR ARBEID I ARBEIDSGRUPPE 3 – GPS-PROSJEKT SETESDAL RYFYLKE 2013-17

Deltakere i arbeidsgruppe 3: Kristian Steine (Setesdal Ryfylke Villreinlag- SRVL) (leder fram til han ble erstattet av Kristian Eiken Olsen (SRVL) i 2016), Tor Punsvik (Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder), Jon Erling Skåtan (Statens Naturoppsyn), Kristian Eiken Olsen (Statskog), Arve Aasemoen (SRVL, Sirdal), Torbjørn Fjermestad (villreinnemnda), Inge Olav Fjalestad (Bygland kommune), Audun Rossevatn (Hægebostad kommune), Svein Olav Stegarud (sekr.), Per Øyvind Grimsby (Sira Kvina Kraftselskap). Olav Strand (NINA, faglig prosjektleder) deltok på møtet 14. juni. Svein Olav Stegarud og Tor Punsvik deler sekretæransvaret.

Mandat, aktivitet og ambisjon for 2018 oppsummert i skype-møte med leder og sekretærer 5/1-18.

Mandater: Utrede tiltak for å øke villreinens bruk av områdene sør og vest for Blåsjømagasinet, og bidra til at aktuelle tiltak for å nå prosjektformålet innarbeides i den bestandsplan for perioden 2014-2018. Setesdal Ryfylke villreinlag skal utarbeide og framlegge bestandsplanen for godkjenning i Villreinnemnda for Setesdalsområdet etter vinteren 2014.

Arbeidsgruppe 3 hadde høy aktivitet første året i prosjektet, fram til forslag til bestandsplan 2014-18 ble behandlet i styret til Setesdal Ryfylke villreinlag etter vinteren 2014. Deretter har aktiviteten i arbeidsgruppa vært beskjeden, og det har også deltakelse på fellessamlinger i 2016 og 2017. En stor del av mandatet til gruppa, har vært knyttet eller kunne knyttes direkte til villreinlaget. Temaene bestandsstørrelse, bukkeandel og medlemsarbeid, samt samjakt har vært sentrale saker i styret i villreinlaget i prosjektperioden.

Sak 1. Oppfølging av mål satt i bestandsplanen 2013-18

- a. *Bestandsutvikling.* Ambisjoner om 2000 dyr i nordområdet og 1500 i sørområdet er omtrent oppnådd. I nordområdet er bestanden trolig høyere enn 2000, og det er et mål å stabilisere eller redusere den i løpet av 2018. I sørområdet er bestandsanslaget svært usikkert (på ingen måte mer usikkert her enn i nord) på grunn av flere år med usikre tellinger. Meldinger Tellinger (det er forskjell på telling og melding, melding er udokumentert, mens tellinger ligger det mer dokumentasjon bak) under jakta tilsier at bestanden er i underkant av målsatte 1500 dyr som ventes oppnådd i 2018. Arbeidet med ny bestandsplan (2019-23) skal oppstartes i år og det forventes at det vil være målsetning om økt dyretall i sørområdet.
- b. *Storbukkandel.* Strukturtelling sist høst mislykkes, men tidligere års tellinger tilsier at andelen 3 år eldre bukk er i overkant av 20 %, målsetningen var opp imot 25 %. Slik sett kunne man ønsket seg en enda høyere storbukkandel. Utfordringer knyttet til å

holde høy storbukkandel er bl.a. generelt lav fellingsprosent (hva har det med saken å gjøre?), det tildeles og skytes fortsatt for mye bukk, og særlig av de yngre bukkene, dvs rekrutteringen til eldre bukk blir lavere enn ønsket. og at en betydelig andel ungbukk felles på simle/ungdyr kort, og eventuelt på simlekort Villreinlaget bør i forbindelse med utarbeidet med ny bestandsplan vurdere bruken av kortkategorien simle/ungdyr.

- c. *Økt arealbruk.* Et mål med økt bestandstetthet i sør og høynet storbukkeandel er å ta i bruk større del av randrådene. Sjøl om det fremdeles felles lite dyr i sør og vest for Blåsjø/ Svartevatn meldes det om flere observerte dyr i disse områdene – i første rekke bukk. I denne forbindelse så er det fra flere en skuffelse at ikke prosjektet har lyktes med instrumentering av bukk i randrådene.
- d. *Tellinger.* Setesdal Ryfylke er et meget utfordrende villreinområde å gjennomføre (totaltelling, en kalvetelling som gir svar på årlig kalveproduksjon får vi hvert år, og normalt også ei god strukturtelling som gir gode data på demografi) tellinger i, både når det gjelder kalvings-/ (minimums-)telling på snøfonner sommerstid og strukturtellinger etter jakta. Bestandsanslag må gjerne baseres på de anledninger som byr seg, som meldinger / tellinger om flokker under jakta sist høst. I Setesdal Austhei og Våmur Roan foretas tellinger nå vinterstid, og det er også praktisert på Hardangervidda. Vintertelling kan være aktuelt å prøve også i nordområdet i Setesdal Ryfylke (man får kun minimumstall, ei ordinær kalvetelling og strukturtelling må fortsatt gjennomføres) Det vil også kunne gi nyttig informasjon om reinens bruk av begrensede vinterbeitearealer her, samt å få innsikt i eventuelle forflytninger mellom Setesdalsområdene (dette får vi egentlig ikke noe godt svar på, om ikke dyrene har gått akkurat den dagen vi er ute å flyr og kan følge sporene over R9). Villreinlaget søker råd om mulig vintertelling hos NINA og Hardangervidda/ Svein Erik Lund.

Sak 2. Jaktfrie soner

Det var et mål å prøve ut jaktfrie soner ved prosjektets oppstart, både som tiltak for å spare dyr i områder der bestand er under etablering og oppbygging og for å fremme trekk ut i randråder. Det var betydelig uenighet i arbeidsgruppa når det gjelder et forslag om fredningssone mellom Svartevatn og Blåsjø (Storevatn) i Njardarheim, og dette ble ikke utprøvd. Overfor rettighetshavere i sørområdet ble det på åpent møte i Åseral i 2015 «lokket» med mulighet for å utveksle tildelte fellingsløyver i sør med Statskog/ Njardarheim, forutsatt organisering av rettighetshaverne. Dette lykkes ikke ved denne anledningen.

For randsoner i sør- og vest har det vært diskusjon underveis om opprettelse av fredningssoner og mulighet for overgangsjakt dersom områdene ville blitt medlemmer i villreinlaget. Nå som vi er i slutten av prosjektperioden så vet vi; Dersom vi hadde fått i stand slike fredningsområder i løpet av perioden, så ville de hatt liten effekt, fordi det hele tiden har vært svært sparsomt med dyr i disse områdene i jakttida. Det har kun blitt felt et fåtall voksne bukker i begrensede områder i Bygland og Sirdal. Store fredningssoner ville derfor ikke utgjort noen forskjell, områdene har i praksis vært naturlig freda fordi dyrene i liten grad har dukket opp, og dermed har også jegerne foreløpig uteblitt.

Dette kan også være med og forklare hvorfor den store debatten har uteblitt, og hvorfor engasjementet er så lite. Det oppleves lite relevant for rettighetshavere å diskutere medlemskap, fredningssoner og overgangsjakt for scenarier som ikke har inntruffet enda. Med fortsatt økende bestand og dersom situasjonen vil oppstå i de kommende år, med økt

arealbruk og felling av dyr i disse områdene; FØRST DA vil nok diskusjonen komme i gang. Da vil en også lokalt diskutere, om det er lurt å jakte hardt på flokkene som har trukket inn, og det vil bli enklere for villreinlaget å selge inn fordelene ved medlemskap og helhetlig forvaltning.

Sak. 3 Organisering av rettighetshavere

Setesdal Ryfylke villreinlag har til tross for flere tiltak ikke lyktes å øke sin oppslutning vesentlig gjennom prosjektperioden. Kartskissen under viser hvor rettighetshavere er organisert i Setesdal Ryfylke villreinlag.

Det er to-tre grunneiere som er medlem fra Bygland. Noen veldig små eiendommer er med fra Bykle. En eiendom i Gjesdal er med. Ikke alt areal i Vinje, Valle og Sirdal er medlemmer. Kartet viser et riktig overordna bilde. Medlemsandel tilsvarer 51 % av villreinområdets areal. En årsak til lav organiseringsgrad i Setesdal Ryfylke er at området er i en særstilling i forhold til andre villreinområder ved at en stor andel av området er å karakterisere som randsoneareal som i liten grad benyttes av villrein. Det er vanskelig å skape engasjement og få til medlemskap hos rettighetshavere som hverken observerer eller har mulighet til å jakte på villrein. Store geografiske avstander mellom delområdene skaper en ekstra utfordring for å få til kommunikasjon og erfarings- og kunnskapsutveksling både mellom rettighetshaverne, og mellom rettighetshavere og villreinlaget. Disse utfordringene er tilstede hos oss i en grad som ikke andre villreinområder har, og vil særtegne vårt område også i framtida.

GPS-prosjektet og villreinlaget har holdt åpne møter om prosjektet og villreinlaget i Valle og Åseral i 2015, Hjelmeland og Åseral i 2016. I starten av prosjektperioden la villreinlaget betydelig arbeid og ressurser i ny nettside, <http://www.villreinlag.no/>. Villreinlaget har også endret vedtekter og redusert medlemsavgiften for å gjøre det mer attraktivt å bli medlem. I samarbeid mellom GPS-prosjektet og Setesdal Ryfylke villreinlag tas det sikte på å holde 3 åpne informasjonsmøter i 2018, i Rogaland og begge Agderfylkene. I villreinarbeidet anses det også som en betydelig utfordring å rekruttere yngre deltakere, og de som legger ned arbeid har stort gjort dette i mange år.

Sak. 4 Restaureringstiltak - Svartevatn og Frafjordheiene

I forbindelse høring på revisjonen av kraftkonsesjonen til Sira Kvina kraftselskap ble det i 2016 meldt inn krav om flere aktuelle tiltak for å fremme villreinhensyn. Det er bl.a. meldt inn krav om å få utredet mulig ny villreinpassasje over Svartevatnsmagasinet – både i nordområdet og sør for Aurahorten. For å forsøke å etablere ny villreinbestand i Frafjordheiene er det også foreslått å utrede flytting av dyr til området, både simler og bukk. Frafjordheiene er en del av Setesdal Ryfylke villreinområde og i areal større enn 8 av landets 23 villreinområder, men trekkmulighetene er nesten eliminert etter reguleringen av Svartevatn med tilliggende inngrep og et naturlig oppskåret landskap.